

توسعه اقتصادی و چشم اندازهای آن

«خاور میانه و شمال آفریقا»

سکوفای نفتی و مدیریت درآمد

(بانک جهانی)

ترجمه:

سید صفدر حسینی

انتشارات دانشگاه تهران

شماره ۲۸۶۸

شماره مسلسل ۵۶۸۸

توسعه اقتصادی و چشم‌اندازهای آن : خاورمیانه و شمال آفریقا : شکوفایی نفتی و مدیریت درآمد (بانک جهانی) / بانک جهانی : ترجمه صفدر حسینی _ تهران : دانشگاه تهران. مؤسسه انتشارات و چاپ. ۱۳۸۶.

XVII, ۱۲۹ ص. : مصور، جدول، نمودار _ (انتشارات دانشگاه تهران: شماره ۲۸۶۸).

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا

عنوان اصلی: **Olibooms 2005 Economic Development and prospects and Revenue. Management.**

نفت - - خاورمیانه. صنعت و تجارت. اقتصاد بین‌الملل. خاورمیانه - - اوضاع اقتصادی - قرن ۲۱ م. خاورمیانه - سیاست اقتصادی - قرن ۲۱ م. عراق - - تاریخ - - حمله ایالات متحده. ۲۰۰۳ م. - - نتایج و تأثیرات. آفریقای شمالی - - اوضاع اقتصادی - - قرن ۲۱ م. حسینی صفدر، ۱۳۳۳ - مترجم. دانشگاه تهران. مؤسسه انتشارات و چاپ. بانک جهانی.

World Bank

۱۳۸۷

۳۳۸/۲۷۲۸۰۲۹۵۶

HD ۹۵۷۶ / ۲۲ ت ۹

۱۱۴۵۱۶۸

شماره کتابخانه ملی

عنوان : توسعه اقتصادی و چشم‌اندازهای آن

تألیف : بانک جهانی

ترجمه : دکتر سید صفدر حسینی

نوبت چاپ : اول

تاریخ انتشار : ۱۳۸۷

شمارگان : ۱۰۰۰ نسخه

ناشر : مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران

چاپ و صحافی : مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران

ISBN 978-964-03-5688-3

شابک: ۳-۵۶۸۸-۰۳-۹۶۴-۹۷۸

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مترجم است»

«کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است»

بها : ۳۵۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرشی مقدم - مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران

پست الکترونیک : press@ut.ac.ir - سایت : www.press.ut.ac.ir

بخش و فروش : تلفکس ۸۸۰۱۲۰۷۸

فهرست مطالب

پیش گفتار مترجم	ش
پیش گفتار	ص
تقدیر و تشکر	ط
نشانه‌های اختصاری و سرواژه‌ها	ظ
برداشت کلی	ا

فصل ۱. نتایج اقتصادی اخیر در «خاورمیانه و شمال افریقا»

۱.۱ مقدمه	۱۱
۲.۱ رشد اقتصادی اخیر و توسعه اشتغال	۱۳
۱.۲.۱ نتایج رشد منطقه‌ای	۱۳
۲.۲.۱ توسعه بازار کار	۱۷
۳.۲.۱ علل رشدهای بالاتر	۱۹
۳.۱ بخش خارجی	۲۳
۱.۳.۱ رشد صادرات	۲۳
۲.۳.۱ رشد واردات	۲۸
۳.۳.۱ جریان سرمایه	۳۱
۴.۱ مناقشه و بازسازی در عراق	۳۴
۱.۴.۱ توسعه اقتصادی و سیاسی در عراق	۳۴
۲.۴.۱ چالش‌های پیش روی اصلاحات	۳۶

- ۳.۴.۱ تأثیر تحولات عراق بر منطقه «خاورمیانه و شمال آفریقا» ۳۷
- ۴.۴.۱ تأثیر بالقوه منطقه‌ای بازسازی و یکپارچگی دوباره عراق ۴۱
- ۵.۱ تحولات اخیر در پیوندهای بین منطقه‌ای ۴۲
- ۶.۱ چشم‌انداز کوتاه‌مدت، مخاطره و چالش در خط‌مشی‌ها ۴۸

فصل ۲. شکوفایی نفتی و مدیریت درآمد

- ۱.۲ مقدمه ۵۳
- ۲.۲ نگاه کلی به توسعه صنعت نفت ۵۴
- ۳.۲ الگوهای هزینه در شرایط تکانه فعلی ۶۰
- ۱.۳.۲ توسعه مالی اخیر ۶۰
- ۲.۳.۲ وضعیت خارجی ۶۴
- ۴.۲ مقایسه با الگوهای هزینه در شکوفایی نفتی پیشین ۶۴
- ۵.۲ راه‌های انتقال شکوفایی نفتی به اقتصاد غیرنفتی (وابسته به صنعت نفت) ۷۴
- ۶.۲ مدیریت نفت و اصلاح ساختاری ۷۶

فصل ۳. اصلاح ساختاری برای رسیدن به رشد بلندمدت

- ۱.۳ مقدمه ۸۱
- ۲.۳ چشم‌انداز بلندمدت رشد اقتصادی ۸۲
- ۳.۳ افزایش جهت‌گیری بیرونی ۸۴
- ۱.۳.۳ وضعیت جهت‌گیری بیرونی در «خاورمیانه و شمال آفریقا» ۸۴
- ۲.۳.۳ توسعه اصلاح تجاری ۹۰
- ۳.۳.۳ کمی کردن پیشرفت در اصلاح تجاری ۹۵
- ۴.۳ بهبود شرایط سرمایه‌گذاری برای توسعه بخش خصوصی ۱۰۰
- ۱.۴.۳ وضعیت توسعه بخش خصوصی در «خاورمیانه و شمال آفریقا» ۱۰۱
- ۲.۴.۳ توسعه اصلاح ساختاری برای توسعه بخش خصوصی ۱۰۵

۳.۴.۳	کمی کردن پیشرفت در زمینه اصلاح مقررات کسب و کار	۱۱۱
۵.۳	ارتقای حکمرانی	۱۱۷
۱.۵.۳	چالش‌های حکمرانی	۱۱۸
۲.۵.۳	پیشرفت‌های اصلاحی در حکمرانی	۱۱۹
۶.۳	خلاصه‌ای از اصلاح ساختاری	۱۲۳
	ضمایم آماری	۱۲۵
	کتابشناسی	۱۴۰

کادرها

- کادر ۱.۱ تحولات اخیر در کرانه باختری و نوار غزه ۳۲
- کادر ۱.۲ مسائلی پش‌پرده افزایش اخیر قیمت نفت ۵۸
- کادر ۲.۲ صندوق‌های تثبیت درآمد نفت در «خاورمیانه و شمال آفریقا» ۶۲
- کادر ۳.۲ تغییر مسیر امارات متحده عربی به سمت فعالیت‌های غیرنفتی ۷۸
- کادر ۱.۳ اندازه‌گیری اصلاح ساختاری ۹۴
- کادر ۲.۳ کشورهای پیشرو در انجام اصلاحات تعرفه‌ای در منطقه ۹۸
- کادر ۳.۳ کشورهای پیشرو در اصلاح محیط کسب‌وکار در منطقه ۱۱۶

نمودارها

- نمودار ۱.۱: متوسط رشد تولید سالانه ۱۹۹۰-۲۰۰۴..... ۱۴
- نمودار ۲.۱: بیکاری در «خاورمیانه و شمال آفریقا»، ۲۰۰۰ و ۲۰۰۴ الف..... ۱۸
- نمودار ۳.۱: افزایش اشتغال در برابر رشد تولید..... ۱۹
- نمودار ۴.۱: مساعدت به افزایش نرخ رشد منطقه‌ای، دهه ۱۹۹۰ در برابر ۲۰۰۳-۲۰۰۴..... ۲۰
- نمودار ۵.۱: رشد حجم صادرات کالا در فاصله سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۳..... ۲۳
- نمودار ۶.۱: رشد صادرات نفتی و غیرنفتی (دلار جاری امریکا)..... ۲۵
- نمودار ۷.۱: نرخ مؤثر واقعی ارز (۱۹۹۸-۲۰۰۳)..... ۲۸
- نمودار ۸.۱: تراز خارجی به عنوان درصدی از «تولید ناخالص داخلی»، ۱۹۹۰-۲۰۰۴..... ۲۹
- نمودار ۹.۱: موجودی اوراق بهادار و جریان «سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی»..... ۳۲
- نمودار ۱۰.۱: شاخص عملکرد ورود «سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی»..... ۴۰
- نمودار ۱۱.۱: عملکرد بازار بورس اوراق بهادار در «خاورمیانه و شمال آفریقا»، ۲۰۰۳-۲۰۰۴..... ۴۵
- نمودار ۱۲.۱: گردشگری در «خاورمیانه و شمال آفریقا»..... ۴۶
- نمودار ۱۳.۱: مقاصد صادرات «خاورمیانه و شمال آفریقا»..... ۴۷
- نمودار ۱۴.۱: صادرات بین منطقه‌ای در «خاورمیانه و شمال آفریقا»، ۲۰۰۰ و ۲۰۰۳..... ۴۸
- نمودار ۱.۲: تولید نفت و درآمدهای حاصل از صادرات نفت در «خاورمیانه و شمال آفریقا»..... ۵۶
- نمودار ۲.۲: قیمت نفت، ۲۰۰۴ - ۱۹۶۰..... ۵۷
- نمودار ۳.۲: مسیرهای درآمد نفتی در فاصله سال‌های ۱۹۷۳، ۱۹۷۹، و شکوفایی نفتی سال ۱۹۹۹..... ۵۸
- نمودار ۴.۲: تراز مالی در «خاورمیانه و شمال آفریقا»، دهه ۱۹۹۰ در برابر ۲۰۰۳-۲۰۰۴..... ۶۱
- نمودار ۵.۲: مدیریت درآمد بادآورده نفتی در میان کشورهای صادرکننده نفت در «خاورمیانه و شمال آفریقا»..... ۶۶
- نمودار ۶.۲: سهم پس‌انداز و مخارج در خالص تغییر درآمدهای حاصل از صادرات نفت در مقایسه با سال پایه..... ۷۰

- نمودار ۷.۲: دریافتی‌های حاصل از صنعت گردشگری در اقتصاد غیرنفتی «خاورمیانه و شمال آفریقا» ۷۵
- نمودار ۸.۲: تراز نفتی اقتصادهای غیرنفتی در «خاورمیانه و شمال آفریقا» ۷۶
- نمودار ۹.۲: تخصیص منابع به منظور استفاده در «برنامه بهبود اقتصادی» در الجزایر ۸۰
- نمودار ۱.۳: صادرات غیرنفتی به عنوان بخشی از «تولید ناخالص داخلی»، ۱۹۹۰ و ۲۰۰۳ ۸۶
- نمودار ۲.۳ الف: «سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی» به عنوان سهمی از «تولید ناخالص داخلی»، ۲۰۰۳.. ۸۹
- نمودار ۲.۳ ب: «سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی» به عنوان سهمی از «تولید ناخالص داخلی»، ۲۰۰۳-۲۰۰۲ ۸۹
- نمودار ۳.۳: تعرفه‌های میانگین غیروزی در «خاورمیانه و شمال آفریقا» و مقایسه آن با سایر کشورهای دنیا، ۲۰۰۰ و ۲۰۰۴ ۹۲
- نمودار ۴.۳: سهم بخش خصوصی در «تولید ناخالص داخلی»، اوایل دهه ۲۰۰۰ ۱۰۱
- نمودار ۵.۳: حداقل سرمایه برای راه‌اندازی یک کسب‌وکار، ۲۰۰۴ ۱۰۴
- نمودار ۶.۳: رویه‌های اداری برای بستن قرارداد ۱۰۵
- نمودار ۷.۳: رویه‌ها و حداقل سرمایه برای راه‌اندازی یک کسب‌وکار در «خاورمیانه و شمال آفریقا»، در مقایسه با جهان ۱۰۹
- نمودار ۸.۳: دستیابی بخش خصوصی به اعتبار: «خاورمیانه و شمال آفریقا»، در مقایسه با جهان... ۱۱۱
- نمودار ۹.۳: شاخص کیفیت نظام اداری، برحسب منطقه ۱۱۸
- نمودار ۱۰.۳: شاخص پاسخ‌گو بودن بخش عمومی، برحسب منطقه ۱۱۹

جداول

- جدول کلی ۱: خلاصه: توسعه جهانی و رشد تولید ناخالص داخلی در «خاورمیانه و شمال آفریقا»..... ۴
- جدول کلی ۲: پیشرفت اصلاح ساختاری، ۲۰۰۴-۲۰۰۰..... ۸
- جدول ۱.۱: عملکرد رشد اقتصادی در «خاورمیانه و شمال آفریقا» ۱۹۹۰-۲۰۰۴..... ۱۶
- جدول ۲.۱: عملکرد رشد اقتصادی در «خاورمیانه و شمال آفریقا» از منظر بین‌المللی، (۱۹۹۰-۲۰۰۴)..... ۱۷
- جدول ۳.۱: منابع رشد در سرتاسر منطقه «خاورمیانه و شمال آفریقا»، دهه ۱۹۹۰ و ۲۰۰۰..... ۲۲
- جدول ۴.۱: معاملات صادرکنندگان نفت «خاورمیانه و شمال آفریقا» در دارایی‌های مالی آمریکا (۲۰۰۴ - ۲۰۰۰)..... ۴۳
- جدول ۱.۲: کشورهای صادرکننده نفت در «خاورمیانه و شمال آفریقا»: مجموع بدهی‌های خارجی... ۷۳
- جدول ۲.۲: تنوع تجارت غیرمتکی به انرژی در امارات متحده عربی..... ۷۷
- جدول ۱.۳: تنوع صادرات و رقابتی‌شدن، ۲۰۰۳..... ۸۸
- جدول ۲.۳: شاخص موانع کلی تجارت «OTRI» در «خاورمیانه و شمال آفریقا» و سایر کشورهای در حال توسعه، ۲۰۰۱..... ۹۳
- جدول ۳.۳: پیشرفت اصلاح ساختاری: اصلاح تجاری..... ۹۶
- جدول ۴.۳: اشتغال در بخش عمومی در «خاورمیانه و شمال آفریقا»..... ۱۰۳
- جدول ۵.۳: پیشرفت در اصلاح ساختاری: اصلاحات در بخش مقررات کسب‌وکار و بخش مالی... ۱۱۴
- جدول ۶.۳: اصلاحات در بخش مقررات کسب‌وکار و بخش مالی آن: پیشرفت در حوزه‌های جداگانه محیط کسب‌وکار..... ۱۱۵
- جدول ۷.۳: پیشرفت در اصلاح ساختاری: اصلاحات در حکمرانی..... ۱۲۱

جداول ضمیمه

جدول ضمیمه ۱: بازارهای نفت و مسیرهای ارتباطی برای رشد در «خاورمیانه و شمال آفریقا»، ۱۹۹۰-۲۰۰۶	۱۲۵
جدول ضمیمه ۲: صادرکننده‌های نفت: بُعد مالی	۱۲۶
جدول ضمیمه ۳: حساب‌های خارجی منطقه «خاورمیانه و شمال آفریقا»، ۱۹۹۰-۲۰۰۶	۱۲۷
جدول ضمیمه ۴: تراز مالی منطقه «خاورمیانه و شمال آفریقا»، ۱۹۹۰-۲۰۰۶	۱۲۹
جدول ضمیمه ۵: بدهی‌های خارجی و جریان کمک‌های خارجی در منطقه «خاورمیانه و شمال آفریقا»، ۱۹۹۰-۲۰۰۳	۱۳۱
جدول ضمیمه ۶: تورم در منطقه «خاورمیانه و شمال آفریقا»، ۱۹۹۰-۲۰۰۶	۱۳۳

پیش‌گفتار مترجم

منطقه «خاورمیانه و شمال آفریقا» (منا) که شامل کشورهای ایران، مصر، عربستان، الجزایر، عراق، اردن، لبنان، مراکش، سوریه، کویت، لیبی، عمان، تونس، قطر، امارات متحده عربی، بحرین، جیبوتی، کرانه باختری، غزه، و یمن است، یکی از مناطق پنجگانه اقتصادی جهان محسوب می‌شود. این منطقه در سال‌های اخیر دستخوش دو شوک اقتصادی-سیاسی بزرگ بوده است، نخست افزایش بی‌سابقه قیمت نفت و درآمدهای هنگفت ناشی از آن و دوم اشغال نظامی عراق و پیامدهای آن، یعنی بازسازی و یکپارچگی مجدد این کشور. گزارش «توسعه و چشم‌اندازهای اقتصادی «خاورمیانه و شمال آفریقا» در سال ۲۰۰۵»، نخستین شماره از مجموعه گزارش‌های سالیانه دفتر اقتصاددان ارشد این منطقه در بانک جهانی است که تحولات و توسعه اقتصادی و رویکردهای اقتصادی متفاوت این منطقه را تجزیه و تحلیل کرده است. این گزارش دورنمای رشد اقتصادی کوتاه‌مدت همراه با پیش‌بینی‌های جهانی و آخرین اصلاحات ساختاری اقتصاد کشورهای منطقه را مورد بررسی و ارزیابی دقیقی قرار داده است.

بر اساس سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران، کشورمان باید مسیر توسعه و سازندگی را به نحوی راهبری کند تا در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه منا نایل آید. این گزارش که تحلیلی از تحولات اقتصادی و پیش‌بینی چشم‌اندازهای آینده منطقه را ارائه می‌دهد (اگر چه قیمت نفت فراتر از پیش‌بینی‌های مطرح‌شده به بیش از ۱۰۰ دلار در هر بشکه رسید) می‌تواند برای سیاستمدارها، برنامه‌ریزان و کارشناس‌های اقتصادی ایران مفید و آموزنده باشد.

سید صفدر حسینی

پیش‌گفتار

توسعه اقتصادی و چشم‌اندازهای آن «خاورمیانه و شمال آفریقا» در سال ۲۰۰۵

منطقه «خاورمیانه و شمال آفریقا» (MENA)^۱ همچنان در سطح بین‌المللی مورد توجه قرار دارد. افزایش قیمت نفت، جنگ و مسئله بازسازی عراق، مناقشه میان اسرائیل و فلسطین، و شرایط اقتصادی دنیا پس از حادثه ۱۱ سپتامبر، تنها بخشی از تحولاتی است که توجه جهانی را به این منطقه و مسائل اقتصادی و اجتماعی رو در روی آن جلب کرده است. توسعه و چالش‌های «خاورمیانه و شمال آفریقا» نه تنها برای منطقه مهم است، بلکه اهمیتی همزمان برای سایر جهان نیز دارد.

با وجود بسیاری از مؤلفه‌های اقتصادی و اجتماعی مشترک، تحولات و پیامدهای اقتصادی کشورهای منطقه «خاورمیانه و شمال آفریقا»، به میزان قابل ملاحظه‌ای با یکدیگر تفاوت دارند. به عنوان مثال، در طول دهه ۱۹۹۰، نرخ رشد اقتصادی سالانه از کمتر از دو درصد در الجزایر، تا بیش از ده درصد در لبنان، در این گستره قرار دارد. از یک سو، گوناگونی خروجی‌های اقتصادی در این منطقه بازتاب بهره‌مندی از منابع طبیعی است. اقتصاد تنها در معدودی از کشورهای این منطقه دستخوش نوسانات شدید رشد حاصل از افزایش سرسام‌آور قیمت محصول، قرار گرفته است. این مسئله، بازتاب چالش‌های خاص ناشی از ستیز و تثبیت است، که تأثیر بسیار زیادی بر عملکرد اقتصادی دارد. از سوی دیگر، گرایش‌های اقتصادی مختلف در منطقه، بازتاب شیوه‌های بسیار متفاوتی است که کشورهای این منطقه در مورد آزادسازی اقتصادی و ادغام در پیش گرفته‌اند.

توسعه اقتصادی و چشم‌اندازهای آن «خاورمیانه و شمال آفریقا» در سال ۲۰۰۵ نخستین شماره از مجموعه گزارش‌های سالیانه‌ای است که سعی دارد به توسعه اقتصادی بسیار مهم اخیر در منطقه و نیروهای نهفته در خروجی‌های اقتصادی متفاوت این منطقه توجه کند. در این مجموعه گزارش‌ها، دورنمای رشد کوتاه‌مدت منطقه با در نظر گرفتن پیش‌بینی‌های جهانی و آخرین مؤلفه‌های ساختاری

اقتصاد تجزیه و تحلیل می‌شود و، در عین حال، چشم‌اندازهای طولانی‌مدت رشد نیز (که برگرفته از روند تحقق‌بخشیدن به اصلاحات ساختاری وسیع است) در نظر گرفته می‌شود. از آن‌جا که این روزها اهم اخبار به طور فزاینده‌ای به افزایش قیمت نفت و تأثیر آن بر منطقه «خاورمیانه و شمال آفریقا» اختصاص دارد، نخستین شماره از این مجموعه گزارش می‌کوشد مسئله مذکور را به طور خاص مورد توجه قرار دهد. در این شماره، تأثیر افزایش سرسام‌آور قیمت نفت در منطقه از ابعاد مختلف، نظیر میزان نسبی درآمدها، راه‌های انتقالی درآمدها در سطح وسیع‌تری به منطقه، و شیوه مدیریت درآمدهای بادآورده حاصل از آن، تجزیه و تحلیل می‌شود.

گزارش تحولات و چشم‌اندازهای اقتصادی «خاورمیانه و شمال آفریقا» در شماره‌های آتی به بررسی گرایش‌های اقتصادی عمده در منطقه می‌پردازد و اصلاحات ساختاری عمیق مورد نیاز رشد طولانی و مسائل خاصی که توسعه را در این منطقه تحت تأثیر قرار داده است، مورد توجه قرار می‌دهد. امیدواریم که با این مجموعه گزارش‌ها بتوان هر سال به درک عمیق‌تری از روند توسعه و پیشرفت، چشم‌اندازها، و چالش‌ها در منطقه دست یافت.

تقدیر و تشکر

این گزارش کاری است از دفتر اقتصاددان ارشد منطقه «خاورمیانه و شمال آفریقا» (MNA)¹ که با همکاری «گروه چشم‌انداز توسعه بانک جهانی» (DECPC)² به انجام رسیده است. گروه اصلی تهیه‌کننده گزارش را این افراد تشکیل داده‌اند: جنیفر کلر (رهبر گروه کاری) و پل دایر از دفتر اقتصاددان ارشد منطقه «خاورمیانه و شمال آفریقا» و الیوت ریوردان، آنت دی کلاین، و شین استرایفل از گروه چشم‌انداز توسعه بانک جهانی به مدیریت هانس تیمر. این گزارش، با هدایت مصطفی نبلی (اقتصاددان ارشد، «منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا») تهیه شده است.

اعضای گروه مراتب تشکر و قدردانی خود را بابت همکاری و تلاش‌های افراد زیر اعلام می‌کنند: دکتر هدی صبری، آقای عزت عبدالحمید، دکتر آمینا هملی از «مرکز مطالعات اقتصادی مصر»، آقای رفیع کوریان از انجمن مطبوعات خارجی قاهره، خانم آمینا رمضان از گروه تحقیقات اقتصادی در قاهره، الیزابت کوچی و والری هرتزبرگ از «بانک سرمایه‌گذاری اروپا»، خوزه لیندو، آرنو بکر، گرهارد کروز، برتین مارتنز، برنارد فیلیپ و خانم میشل دودینی از «کمسیون اروپا»، آقای مولود هدیر، آقای حمید دامانی، میروک ایب و سیدعلی زهاف.

در تهیه این گزارش افراد زیر نیز نقش بسیار مهمی داشتند: کارلوس سیلوا ژورگی، شیرین الشاربی، کارمن نیتامر، سرگئی شاتالوف، پالوما آنوس کاسرو، گانش سشان، پل برتن، جان وتر، مارکوس کاستر، زبیده آلو، لیل زلوی، و ساروش ستار. در این میان، میلان برامبات، لویس سرون و ریچارد نیوفاربر با بررسی‌ها و مطالعات دقیق خود و تلاش‌های پس از آن، به طور قابل توجهی موجب بهتر شدن این گزارش شدند. گروه، در عین حال، مراتب قدردانی خود را از حمایت‌های شها ریزا، لارا ساده، شیرین جمعه، اینگرید آیوینز، نوال مرابت، دینا ال نگار، مانوئلا چاپاوینو، و عمر لاسل اعلام می‌کند که با همکاری‌های خود، نقش ارزشمندی در تهیه این گزارش داشتند. کریستینا مازو نیز، از نظر اجرایی، نقش مهمی در انجام این کار داشت.

1. Middle East and North Africa Region

2. World Bank's Development Prospects Group

نشانه‌های اختصاری و سرواژه‌ها

Bbl	بشکه	Mn	میلیون
Bn	بیلیون (میلیارد)	MNA	خاورمیانه و شمال آفریقا (دپارتمان بانک جهانی)
CIDCM	مرکز توسعه بین‌المللی و مدیریت سبز	MUV	ارزش واحد تولیدکننده
COMTRAD E	پایگاه داده‌های آماری تجارت کالا (ملل متحد)	NTB	موانع غیرتعرفه‌ای
CPIA	خط‌مشی کشوری و برآورد نهادی	OECD	سازمان همکاری اقتصادی و توسعه
DECPG	گروه چشم‌انداز توسعه (بانک جهانی)	OPEC	سازمان کشورهای صادرکننده نفت
EAP	آسیای شرقی و اقیانوس آرام	PAFTA	منطقه آزاد تجاری پان عرب
ECA	اروپا و آسیای مرکزی	PSPE	پایگاه داده‌های اشتغال و دستمزد بخش دولتی
EEC	جامعه اقتصادی اروپا (اتحادیه اروپا)	QIZ	منطقه صنعتی در حال آزمایش
EU	اتحادیه اروپا	RPLA	منابع فقیر و نیروی کار فراوان
FDI	سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی	RRLA	منابع غنی و نیروی کار فراوان
FRH	خانه آزادی	RRLI	منابع غنی و واردکننده نیروی کار
GATT	موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت	SAS	آسیای جنوبی
GCC	شورای همکاری خلیج [فارس]	SITC	طبقه‌بندی تجاری صنعتی استاندارد
GDP	تولید ناخالص داخلی	SOE	مؤسسه اقتصادی دولتی
GNFS	کالاها و خدمات نهایی	SSA	آفریقای زیر مجموعه صحرا
GNI	درآمد ناخالص ملی	TRAINS	سیستم تحلیل تجاری و اطلاعات
IFPI	شاخص عملکرد سرمایه‌گذاری خارجی	UAE	امارات متحده عربی
ILO	اداره بین‌المللی کار	UN	ملل متحد
IMF	صندوق بین‌المللی پول	UNCTAD	مجمع تجارت و توسعه ملل متحد
ISIC	طبقه‌بندی صنعتی استاندارد بین‌المللی	WDI	شاخص‌های توسعه جهانی
LAC	امریکای لاتین و کارائیب	WITS	پایگاه داده‌های راه‌حل تجارت یکپارچه جهانی
LMIC	کشورهای با درآمد متوسط پایین	WTI	وست تگزاس اینترمدیت
MENA	«خاورمیانه و شمال آفریقا»	WTO	سازمان تجارت جهانی
MFA	موافقت‌نامه چندرشته		